

SZABÓ JÓZSEF DEBRECZENI JÓLTEVŐNK EMLÉKE.

I.

Szabó József, debreczeni polgár, ki folyó évi jan. 12 én halálozott el, összes vagyonát, mely mintegy harmincezer forintnyi értékre tehető, az unitárius egyháznak hagyta.

1826-ban született Szabolcsmegyében, Ibrány községben, ref. szüléktől. Atyja Szabó Mihály, ibrányi, később eöri ref. lelkész volt, anyja pedig Székely Klára, az egykori híres, debreczeni ref. főénekesvezér, Székelynek a leánya. Elemi iskolát végzett Ibrányban, majd a debreczeni ref. collegiumban tanult négy gymn. osztályt, mely után az iskolát odahagyva, a kereskedői pályára lépett. Előbb Debreczenben, majd Szathmáron, Kassán és Nagyváradon s végül Kolozsvárt és Budapesten volt alkalmazásban. Az 50-es években visszatért Debreczenbe, hol üzletet nyit és idővel szorgalma és kitartása által szép vagyonra tesz szert.

Ezelőtt husz évvel a ref. egyháztól megválva, Kolozsvárt az unitárius vallásra tért, a melynek mindvégig híve marad s meleg érdeklődést tanúsít ügyei iránt. Folyóiratunknak egyik legbuzgóbb olvasója és az egyházi illetéket minden évben a legpontosabban fizeti. S végül vagyonát unitárius egyházi célra hagyományozta. Végrendeletében megemlékezett több debreczeni jótékony intézetről is, melyeknek összesen ezerkétszáz forintot hagyott. Ibrányban meg még életében ajándékozott volt 10 hold földet oly célból, hogy annak jövedelméből az ev. ref. szegényeknek karácson szombatján kenyereket osszanak ki.

A nemes jóltevő emlékére itt közöljük még a felette mondott beszédet.

II.

Téli éj borult a tájra, leszállt az enyészet örök éjszakája. A. az enyészető lehelet szele fuvalt s egy élet az élők sorából kiszakított!... Mély megindulással állunk e koporsónál mi, a kik a távolból eljöttünk tisztességet tenni, a végső tiszteletet annak a férfúnak

megadni, kinek e koporsóban nyugosznak hült tetemei, s kinek sirja felett távolság és közelség, ismeretlenség és mégis közeli ismeretség oly sajátságosan s meghatóan ölelkeznek. Mély megindulással s megihletődéssel állok e ravatalnál, mert az élet képe, mely itt felújul, a muló, tovatűnő porok, az enyésző hamvak felett lelki szemünk előtt megjelen, oly felemelő, egyszerűségében is oly magas, nagy és szent dolgokra emlékeztető.

Távol voltál tőlünk és mégis oly közel! Arczod nem adattott színről-szinre látnom. Boldog gyermek-játékidnak a messze múlt tanúja és a puszták szépséges végtelen rónája. Itt születél és növekedsz fajod érzelmeiben és erényeiben; ifjúságodban bizonyára, mint e népnek minden fia, lángolsz szent tüzzel kebledben. Itt nő meg jellemed, mely nem ismer mást, csak egyenességet, tiszta, szeplőtelen becsületet. Képzetelem visszaszáll a korra, mikor karod edzed az erős munkára, vissza, az időre, mikor a tavasz virága nyílik ki a szívbene. Álmodhattál te is szép tündérmokokat, mert emberszived volt, de talán nem jött meg angyalod, s egyedül maradtál, s a kinyílt virág lassan elhervadt. Egyedül maradtál és munkálsz folyton, szüntelen, de ki tudja mire? azoknak, a kik téged környeznek, észrevétlen és önmagad előtt is nem tudott, önönmagad előtt is ismeretlen. . . Lelked, gondolatokkal társalog magános éjeken, te a kézi munkához szoktál kinek a nap nem egyéb, csak közönséges üzlet és vásár, czélt keresve, eszmék forrongnak hányatott lelkedben, s gondolatod a pusztá végtelenén szállva átlép a bérceken, lelked ott nyugszik meg, ott távol keleten. Miért nem kerested czéledat itt közelb, hiszen találhattál volna érdeket itt is, szépet és nemeset, találhattál volna e körben eleget, melyeket szolgálva épp úgy hazádat szolgálod, a melynek oltárán kell, hogy égjen végül is minden jó érzelem s minden nagy áldozat. Miért? Te tudtad azt és a mely fölött nincs más bíró, csak Istened, a mi e földön egyedül független, csak egyedül szabad, melyet földi hatalom soha felelőségre nem vonhat, az ember eme drága kincse, nagy szentsége, a kebel királya, az önlekiismeret.

Távol voltál tőlünk és közel hajoltál! A szellem előtt nincs távolság, nincs korlát, nincs határ. Lelked hozzánk vonzott, hozzánk csatlakoztál. Emberek megszólása talán ha nem is illetett, de tied köztül, a kik között élél, akárhány tehetett fel kérdést e lépésed felett. Hozzánk csatlakoztál és láthatatlan kötelékekkel összefűzve mindvégig híven mi velünk maradtál. A mi minket lelkesített, az lelkesített tégedet is. A mi reánk nézve fölemelő, az emelte föl a te

lelkedet is. A mi minket, megfogva és megragadva tart, a mi életünknek világossága, hitünk és reményünk központja, útainknak vezérlő, világító fénye: az egy igaz örök Istennek magasztos keresztény hite, az tartotta megfogva és megragadva, az töltötte bé a te lelkedet is. És ez a hit ragadja meg áldozó szived, midőn minden vagytonod az egy Isten tiszteletére szentelt hajlékra ajánlod, mely után nyugodtan szólasz aztán Uradhoz: „Mostan bocsátod el a te szolgálodat békességgel!”

Elbocsátott. S mi mély megindulással és egyszersmind emléked által fölemelve vesszük körül koporsódat. A te példából is azt tanuljuk, hogy becsületes munka által az életben előre lehet haladni, hogy Isten megáldja a szorgalmat, a munkásságot. Azt tanuljuk, hogy a világi foglalkozás mellett is mint növekedhetik a szellem, mily nagy lehet a hit ereje és hogy mennyi fenköltség, mily gazdagság van az egyszerű szívekbe is elrejtve. A te példád különösen buzdító mi reánk nézve. Hálás emlékezettel fogjuk megőrizni nevedet, hálával és kegyelettel fogják azt átadni egymásnak az egymás után jövő nemzedékek. De avagy ne éreznének-e igaz részvétet ti is, te, a ki mindvégig nemes barátja, bizalmasa és hű gondozója voltál és ti mindnyájan, a kik a közelből tisztességére megjelentetek? Avagy vethetne-e valaki követ ő reá, mondhatnátok-e felette kárhozható ítéletet, a miért hitelvben elszakadt, messzement tőletek; de a kinek szíve azért éppen az volt, mint régen, mikor mindenképp egy volt veletek. Avagy nem inkább könnyet kell-e ejtenetek, a kinek épp változásában ismeritek meg, a mi titeket is ékesíthet, a tiszta jellemet. Avagy nem inkább növekedni kell a tiszteletnek, hogy bátran vallotta az elvet, melyet önmagára ádvadónak ismert?... A gondolat szabad, szent a meggyőződés, hithez ragaszkodás és áldozatkészség, ez az a tanulság, melyet a tovaröppenő élet mindnyájunknak hirdet.

PÉTERFI DÉNES.

IMA CSAPÁSOK IDEJÉN.

Az Ur csapása van mirajtunk:
Mindennap új keservre hajlunk.
A halál jött fel ellenünk,
Kegyetlenül bánik velünk...
Jajszó, keserv minden felől,
Kedvet, gyönyört, mindent elől...
Elfáradánk a sohajtásba,
A könnyezésbe, zokogásba.
Reszketve kérjük: Istenünk!
Meddig tart ez, mi lesz velünk?...
Oh, szánj meg minket jó Atyánk,
Irgalmaddal tekints reánk!
Vétkeztünk, igaz, ellened:
Megérdemeljük büntetésedet!
De te atyánk vagy Istenünk,
Jóságodat láttasd velünk.
Imádva kérünk, gyermekid,
Szüntesd meg már bús könnyeink.
A fájdalom, a bú, keserv,
Elcsüggeszt, rémit és lever...
Nincs más kiben reménylenünk:
Te légy velünk jó Istenünk!
Derítsd fel már hitünk egét,
Oszlasd a bánat fellejét.
Ne hagyj, ne hagyj el jó atyánk:
Irgalmadat derítsd reánk!..

RÉDIGER GÉZA.